

12. 2020

ПРИСПИВНИТЕ
ПЕСНИ: ВЧЕРА
И ДНЕС

АРКТИЧЕСКИ
ЛЕГЕНДИ В
ПОЛЯРНАТА НОЩ

NATIONAL GEOGRAPHIC

БЪЛГАРИЯ

АХЕЛТОЙ

ВЕЛИКАТА БИТКА НА СИМЕОН ВЕЛИКИ

WWW.NATIONALGEOGRAPHIC.BG

ISSN 1312-6571

5,49 лв.

12 >

9 771312 657550

СЪДЪРЖАНИЕ

На корицата:

Сражението между българи и византийци на 20 август 917 г. е сред най-грандиозните битки за европейското Средновековие и остава в историята като Битката при Ахелой.

ИЛЮСТРАЦИЯ: ВАСИЛ ГОРАНОВ

СТАТИИ

Триумфът на Симеон Велики

Победата на Симеон при Ахелой бележи един от най-мощните тактически успехи в историята на европейското Средновековие – динамичен период, в който войната и дипломатията определят съдбините на народите. Средоточаването на над 40 000 души в една битка е значително постижение в историята на Европа преди XIV в.

ТЕКСТ: АЛЕКСАНДЪР СТОЯНОВ
..... стр. 32

Песни за утеха

Във всички култури по света приспивните песнички, които успокояват децата, са израз на надеждите, страховете и мечтите на родителите.

ТЕКСТ И СНИМКИ:
ХАНА РЕЙЕС МОРАЛЕС

..... стр. 42

Арктически сънища

Животи и легенди са замръзнали във времето и скования от студ пейзаж в полярната нощ.

ТЕКСТ И СНИМКИ:
ЕВГЕНИЯ АРБУГАЕВА

..... стр. 64

Марш към изчезването

През есента императорските пингвини започват своето почти 10-километрово пътешествие от океана към местата си за размножаване в залива Атка в Антарктида. Но затоплящият се климат топи ледените шелфове и размразява морския лед, от който се нуждаят, за да открият партньор и да отглеждат малките си.

ТЕКСТ: ХЕЛЪН СКЕЙЛС
СНИМКИ: ЩЕФАН КРИСТМАН
..... стр. 84

Сражението между
българи и византийци
на 20 август 917 г. е
сред най-грандиозните
битки за европейското
Средновековие и остава
в историята като
„Битката при Ахелой“.

ВАСИЛ ГОРАНОВ

АХЕЛОЙ

ПОБЕДАТА НА СИМЕОН ВЕЛИКИ ПРИ АХЕЛОЙ –
ЕДИН ОТ НАЙ-МАЩАБНИТЕ ТАКТИЧЕСКИ УСПЕХИ
В ИСТОРИЯТА НА ЕВРОПЕЙСКОТО СРЕДНОВЕКОВИЕ

ТЕКСТ: **АЛЕКСАНДЪР СТОЯНОВ**

СРЕДНОВЕКОВНАТА ИСТОРИЯ НА ЕВРОПА Е ДИНАМИЧЕН ПЕРИОД, В КОЙТО ВОЙНАТА И ДИПЛОМАЦИЯТА ОПРЕДЕЛЯТ СЪДБИНИТЕ НА НАРОДИ, ПЛЕМЕНА И ЦЕЛИ РЕГИОНИ.

Сблъскът на цивилизации и религии превръща Стария свят в една непрекъснато пренареждаща се мозайка от владения, кралства и империи. На фона на тази пестра нишка от събития един конфликт изпъква със своята динамика, мащаби и продължителност – борбата между България и Източната римска империя. Най-ранните сблъсъци започват още в края на V в., когато част от българите, населяващи днешна Украйна, започват да нахлуват в Тракия. Първото документирано сражение се провежда през 499 г., когато български набег се сблъсква с 15-хилядна римска войска, изпратена да защити Тракия. Битката завършва с категорична победа на българите, а през следващия век предците ни нахлуват на Балканите постоянно, често в съюз с различни славянски племена. Така се поставя нача-

лото на вековен конфликт, завършил едва в средата на XIV в., когато цар Йоан Александър води последната война на българите с Византия. На фона на тази продължила девет века конфронтация един период изпъква с особената ожесточеност на българо-византийското противопоставяне – управлението на Симеон Велики (893–927 г.). Амбициозният и целеустремен български владетел е решен веднъж завинаги да приключи двубоя с империята и да се превърне в „цар на българите и ромеите“. Неговата вражда с „ромеите“ продължава през цялото му управление, ангажирайки всички сили и ресурси на България.

Редакцията изказва специална благодарност на художника **Васил Горанов** за безвъзмездното предоставяне на картината му „**Цар Симеон Велики в боя**“.

на високия им боен дух. Този ход е явно провокиран от събитията век преди това, когато зле платената армия на Никифор I е разгромена след нахлуването си северно от Стара планина. Затруднения вероятно има и с прекарването на войници и храни от Мала Азия към Балканите, както и заради нуждата от стиковане на похода с действията на печенегите. Друга причина би могло да е изчакване на офанзива от страна на сърби и маджари, които така и не се реализират. Във всеки случай воденето на кампания през юли-август е относително необичайно за време, в което военните походи стартират през април-май. Решен да не допуска попадането на силите му в засада, Лъв Фока залага на по-леснодостъпния черноморски път. Заедно с него щабът на византийската армия доплават брат му Варда Фока

(стратег на Анатоликон), личният му съветник Константин Липс, братята Роман и Лъв Аргир (стратези на Харсианон и Кападокия), както и опитният арменски пълководец Малех, стратег на темата Ликандос, прочул се в редица битки срещу арабите. С други думи срещу България поемат най-елитните имперски войски, водени от най-прославените пълководци, служещи на василевса.

Симеон внимателно следи действията на византийските войски и на свой ред прави нужната подготовка, за да ги посрещне. Освен редовната българска кавалерия, която е гръбнак на въоръжените сили през Средните векове, той несъмнено ангажира войски от военно-административните области – комитатите, сходни по замисъл с византийските теми и управлявани от най-доверените на владетеля

боляри. Макар и не така прославена, както кавалерията, българската пехота, осигурена именно от комитатските части, също получава своя шанс да докаже на практика нивото си срещу един от най-реномираните опоненти в целия тогавашен свят. Изворите не дават сигурни сведения за командния състав на българите, но според някои изследователи редом до Симеон служат неговите генерали Теодор Сигрица и Мармаис. Българският план предвижда да се пресрещне византийската армия в района на Анхиало (Поморие) и да не ѝ се дава възможност да настъпни към Преслав. По своето естество действията на Симеон повтарят маневрите на Тервел от 708 г. Впрочем битката при Ахелой (917 г.) вероятно съвпада по местоположение със сражението при Анхиало, в което Тервел разбива силите на Юстиниан II.

Велики Преслав, обособен като град крепост, е провъзгласен за столица на България през 893 г. Градът е представителен център на културата по времето на Симеон Велики, когато българската държава достига своя най-голям военно-политически разцвет.

Сблъсъкът между двете армии става на 20 август 917 г. Историците все още спорят за точната му локация, но най-вероятното полесражение е равнината между днешните села Каблешково и Каменар. Височините непосредствено над с. Каблешково са идеална позиция за разполагане на българското командване, а гористите им склонове служат за прикриване на кавалерийския резерв, който според византийските хронисти е оставен от Симеон. Същевременно около с. Каменар са разположени няколко височини, които дават добър поглед върху равнинната местност и биха служили добре за позиция на византийските командири. Това е и значително по-сух и сигурен терен спрямо блатистата зона, следваща протежението на черноморския бряг, която в древността е била значително по-голяма от днешните блата около Ахелой. За времето на сражението може само да се гадае, но съдейки от развоя му, вероятно става дума за активната част на деня – между 10 и 16 ч.

Историците все още не са единодушни как точно се стига до сражението. Според едни става дума за стандартна битка с две построяващи се една срещу друга войски. Според други изследователи византийската походна колона е атакувана от засада от българите така, както силите на Юстиниан II са изненадани от Тервел през 708 г. За разлика от битката през VIII в. византийските войски през 917 г. със сигурност реагират адекватно на заплахата и приемат боен ред преди започването на същинското сражение. Както е типично за средновековните битки, първата конфронтация е извършена по фланга от кавалерията, докато двете пехоти напредват една срещу друга в центъра на сражението. Някои изследователи считат, че Симеон използва леката наемническа конница на маджарите, за да предизвика силите на Лъв Фока, след което се стига до сблъсък между основните

Текст и снимки:
ХАНА РЕЙЕС МОРАЛЕС

Песни за утѐха

*Във всички култури по света приспивните песнички,
които успокояват децата в леглото, са израз на
надеждите, страховете и мечтите на родителите*

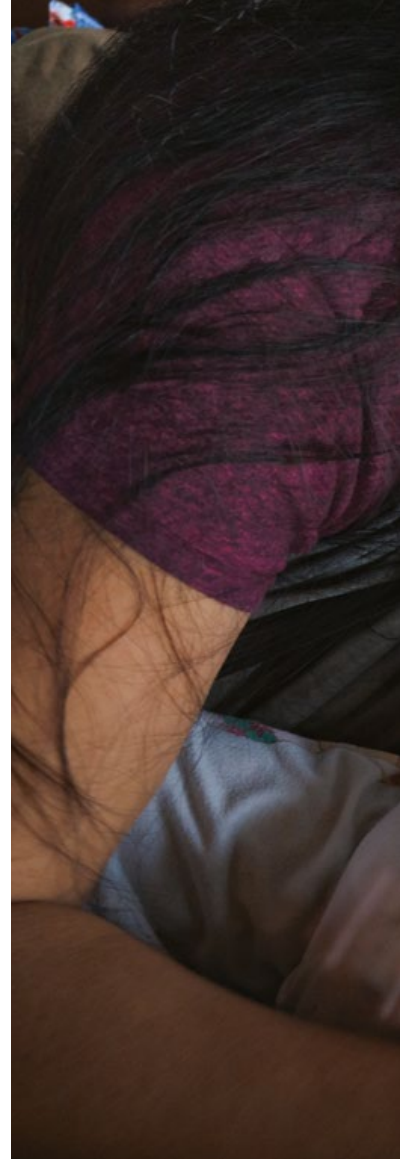

МОНГОЛИЯ

Алтанзул Сухчулуун и дъщеря ѝ Хулан се гушкат на лягане в Улан Батор. Алтанзул е медицинска сестра в семейна клиника в нейния квартал, където се грижи за жени и деца, които живеят в общности с най-замърсения въздух в страната.

СНИМКТЕ ЗА ТАЗИ СТАТИЯ БЯХА СПОНСОРИРАНИ ОТ ТРЪСТА „ТИМ ХЕДЪРИНГТЪН“.

*Песента оживява
с настъпването
на вечерта.
Промъква се
между
прегръщащите
ръце в стаи
по цял свят.
Невидимият хор
от грижовни
родители изпълва
нощта с нежни
звуци за своята
детска публика.
Пеят приспивни
песнички.*

ФИЛИПИНИТЕ

Ейми Вийаруел слага дъщеря си Джази да спи в провинция Батаан. Лягането на сем. Вийаруел, което се прехранва с риболов с харпун, се определя от приливите и отливите. Съпругът и синовете на Ейми често ловят риба нощем.

За Хадиджа ал Мохамад вечерта винаги е била тихо и уютно време, което успокоява дневните шумове. Когато преди 19 години – цяло десетилетие преди гражданската война в Сирия – се родил най-големият ѝ син Мухамед, тя му пеела ласкави приспивни песни, които била научила от майка си и баба си – наследствени песни от родния ѝ дом.

С ескалирането на конфликта през 2013 г. семейството ѝ напуснало дома си в Кафр Нубл и с нежелание се преселило в Турция, където се родило най-малкото ѝ дете – тригодишният Ахмад. Хадиджа е учителка с пет деца и е сред 12-те милиона прогонени от Сирия от 2011 г. насам в резултат от конфликта, взел вероятно

над половин милион жертви. Вече има турско гражданство и като много майки по света отглежда децата си и ги успокоява с приспивни песни в обстановка на дебнещи опасности. Изпети в края на деня в най-съкровените кътчета на дома, тези песни крият много повече от привидното си предназначение. Приспивните песни помагат за създаването на безопасни пространства за децата. Днес, наред мащабните промени, породени от пандемията от Ковид-19, тези песнички са особено важно средство за съхраняването на миговете на нежност между родители и малки деца.

ПРИСПИВНИТЕ ПЕСНИ са отражение на историите на хората, които ги

ЛИБЕРИЯ Вечерни приказки за всички

В Мамба Поинт, Монровия, деца се събират около Пейшънс Брукс, която държи най-малката си дъщеря Марта. Майки и деца в квартала се редуват да разказват приказки, докато другите приготвят вечеря за семействата си.

*„Нани,
бебе,
нани.
Мама иска
да заспиш.
И когато
в сън
потънеш,
мама е
щастлива.“*

ЧУЙТЕ ПЕСЕНТА
НА ПЕЙШЪНС.

майките пеят приспивни песни, нивата на стрес спадат не само при детето, но и при тях самите. В последното си изследване тя установява, че познатите песнички утешават най-добре бебетата – повече от говоренето или непознати песни.

В най-различни култури приспивните песнички „обикновено притежават набор от характеристики, които ги правят утешаващи“ – казва Самюъл Мер, директор на Музикалната лаборатория на Харвардския университет, която изследва как действа музиката и защо съществува. Проектът на лабораторията, „Естествена история на песента“, установил, че хората могат да чуят в музиката универсални елементи – дори когато слушат песни от други култури. Проектът помолил 29 000 участници да изслушат 118 песни и да познаят дали става дума за лечителна, танцова, любовна или приспивна песен. „В статистически план хората най-успешно разпознават приспивните песни“ – казва той.

Най-гревният напълно съхранен текст на приспивна песен започва с „Малко бебе в тъмна къща“. Разказва за „домашния бог“, който – събуден от плача на бебето – отправя мрачен призив към детето.

„Били са доста брутални по въпроса“ – казва Ричард Дъмбрил, директор на Международния съвет по близкочточна ахреомузикология към Лондонския университет, който превел от акадски 4000-годишната плочка. „Може би възпитаването на бебетата в страх е цяло да ги превърне във възрастни с инстинкт за самосъхранение.“

Приспивните песнички с елемент на предупреждение – спинкай или... – съществуват в редица култури. Звезровете, които отвлечат и похапват дечица, са многобройни и страховити. Ужасът на тези образи не засяга малките деца, които не разбират. Но за по-големите приспивните песни са важно средство за предаване на определена представа за света.

„ПЕЯ, ЗА ДА ЗАБРАВЯ ТАТКО Й“ – казва Пейшънс Брукс с усмивка, след като е приспала 8-месечната си дъщеря Марта. Времето за лягане в дома ѝ в Монровия, Либерия, е много оживено. В квартал Мамба Пойнт ехти музика, грънчат чинии и се чуват разговори. Приспивните песнички

представляват смес от пеене, скат и ритъм, която тук се нарича „ли-ли“. Пейшънс барабани по гръбчето на Марта, докато двете се полюшват и въртят, и момиченцето се унася от ритъма на танца.

*Нани, бебе, нани,
Нани, бебе, нани.
Мама иска да заспиш.
И когато в сън потънеш,
Мама е щастлива,
Мама е добре.
Затова спинкай,
Нани, бебе, нани.*

За Пейшънс, която има две деца и родила първата си дъщеря на 13, майчинството крие предизвикателства, които са добре познати на близо три от всеки десет либерийски момичета, които са родили или забременели между 15- и 19-годишна възраст.

В този квартал външните пространства са се превърнали в общи занимални. Жените

ВЛЯВО

След като години наред били бездомни, Кристиана Гмах пее възхвали за Бог на дъщеря си Орина в дома си в Уест Пойнт, предградие на Монровия. Родителите ѝ я прогонили, след като на 13 забременяла с първата си дъщеря, Джорджина. Сега вечер продава чай и хляб, за да издържа дъщерите си.

ДОЛУ

Здрач се спуска над предградията на Атлантическия океан. Бедната общност извън центъра на Монровия е пренаселена и не разполага с адекватни комунални услуги и канализация.

се редуват да наглеждат десетките деца, което позволява на майките да приготвят вечеря за семействата си и да прекарат време у дома вечер след работа.

„Имало едно време...“ – започва Пейшънс и децата се заслушват. Редуват се да измислят приказки и да пеят песни заедно.

Лягането и приспивните песни са също толкова разнообразни като света. За 10-годишния Зайхан Виъаруел, който живее на Филипините, сънят зависи от приливите и отливите и нуждите на семейството му. Нощем лови риба с баща си и по-големите си братя и заспива под звуците на вълните и мотора на лодката.

Филипините са част от Кораловия триъгълник, където има повече морски видове от където и да било другаде на планетата. Рибарски общности като тази, където живеят Зайхан и баща му Умбинг Виъаруел, разчитат за прехраната си на морето и понасят някои от най-тежките удари вследствие от климатичните промени.

Заради карантината по време на пандемията Зайхан се научил да лови риба, за да помогне за изхранването на семейството. „Научи се да оцелява във време на немотия“ – казва Умбинг.

Денем Зайхан пее песни, които научил от караоке машината на двегодишната си сестричка Джази в дома им в провинция Батаан. Нежно я люлее и тя заспива под звуците на песента за момче, което се надява съзидите на момчето да секнат. На Филипините, откъдето съм родом, между приспивните песнички се казват думите „Тахан на“. Прежеждат се като „не плачи“, но също така означават и „всичко е наред“, „всичко е спокойно“ и „не се тревожи“. Таханан, филипинската дума за „дом“, е мястото, където съзидите спират.

ПРЕЗ 2011 Г. КОНЦЕРТНАТА ЗАЛА „Карнеги Хол“ в Ню Йорк разработила проекта „Приспивна песен“, който подкрепя сътрудничеството между професионални музиканти и млади родители с цел композирането на лични приспивни песнички за техните бебета. Проектът спомогнал за създаването на хиляди приспивни песни в множество страни. „Същността е – обяснява Тифани Ортис,

която ръководи проекта „Приспивна песен“, – че възприемаме приспивните песни като нещо като основа, чрез която родителите да изразят своите надежди, мечти и желания за своите деца и за себе си“.

„Много майки активно споделят как използват приспивни песни и напеви като начин да изразят наново дома си“ – казва Дени Палмър Улф, научен консултант на проекта „Приспивна песен“. Семейства на мигранти в Гърция участвали в проекта на „Карнеги“, а местни сътрудници описали техните приспивни песни като „преносими светини“.

ПРИСПИВНИТЕ ПЕСНИ са отражение на настоящето, но често се коренят в миналото.

Поколения номади в Монголия са пели песничката „буувей“. Припевът „буувей“ означава „не се бой“. „Любовта е най-важното нещо – предава се като наследство“ – споделя монголската народна певица и танцьорка Баяртай Генден, която има 13 внуци.

ВЛЯВО

Смог е увиснал над Улан Батор. Замърсяването на въздуха от горенето на въглища през зимните месеци е сред най-лошите в света, поради което УНИЦЕФ е обявил детска здравна криза заради все по-големия брой инфекции на дихателните пътища и намаления белодробен капацитет в сравнение с децата от области извън града.

ДОЛУ

Тодгерел Лхамджав (вляво), Деджид Баярбаатар (вдясно) и най-малкият им син Галанбагана са се сгушили в леглото в дома им в квартал Налайх край Улан Батор. Тодгерел бил миньор 25 години, но вече е охрана в училище. Работните места във въгледобива са изчезнали с налагането на местни забрани върху горенето на въглища.

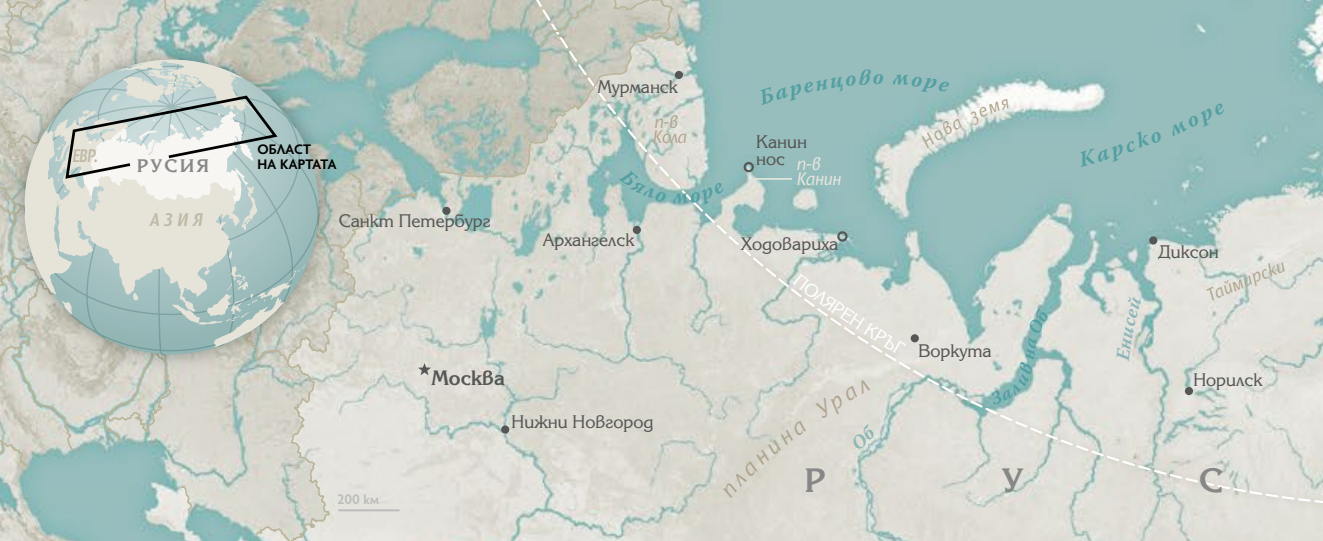
Носен от вятъра
сняг се вихри покрай
изоставените
сгради като студен
патрул по пустите
улици на Диксон.
Някога в центъра на
съветските мечти за
развитие на Арктика,
пристанищният град
бил бавно изоставен
след колапса на СССР
през 1991 г.

АРКТИЧЕСКИ СЪНИЩА

ЖИВОТИ И ЛЕГЕНДИ СА ЗАМРЪЗНАЛИ ВЪВ ВРЕМЕТО
ПРЕЗ ДЪЛГАТА ПОЛЯРНА НОЩ
НА РУСКИЯ ДАЛЕЧЕН СЕВЕР

ТЕКСТ И СНИМКИ:
ЕВГЕНИЯ АРБУГАЕВА

К

КАЗВАТ, ЧЕ ЩОМ Арктика е влязла в кръвта ти, винаги ще чуваш нейния зов. Прекарах детството си, тичайки из тундрата и гледайки северното сияние, докато отивах на училище в полярната нощ – поетичното име за двата месеца мрак, които тук не са просто зима, а състояние на ума. Преди години напуснах родния си град Тукси, отдалечено пристанище на брега на руското море Лаптеви, за да живея в големи градове и различни страни. Но Арктика ме зове обратно. Жадувам за изолацията и по-бавния ритъм на живот. В замръзвания северен пейзаж въображението ми лети като вятър, без никакви препятствия. Всеки предмет става символ, всяка отсянка на цвят носи смисъл. Аз съм наистина себе си само когато съм тук.

За тези, които снимам, е същото. Понякога си мисля, че техните истории са като глави в книга, всяка разкриваща различна мечта, но и всяка свързана с любовта към тези земи. Всяка мечта има свои собствени цветове и атмосфера. Всеки човек на това място е тук, защото има причина.

Първата мечта принадлежи на Вячеслав Короткий. Той бил дългогодишен началник на метеорологичната станция „Ходовариха“ на изолиран полуостров на Баренцово море – пуста ивица земя, която според него се усеща като кораб. Короткий е полярник – специалист по полярния север – и е посветил живота си на работата в Арктика. Все още помага с прогнозите за времето.

Извън станцията дочухах как ледът се сдвижи и стърже, а вятърът свири в радиоантените. Вътре беше тихо – само стъпките на Короткий и скърцащата врата отмерваха минаващото време. На всеки три часа той излизаше, после се връщаше, мърморейки наблюденията си под нос – „Вятър от юг-югозапад, 12 м/сек, с пориви до 18 м/сек, които се засилват, налягането се понижава, идва снежна буря“ – които после докладваше по пукащо старо радио на човек, когото никога не е виждал.

Един ден се почувствах тъжна, полярната нощ караше мислите ми да се мятат в хаотични посоки. Дойдох при Короткий с чаша чай и го попитах как може да живее тук, сам, а всеки ден да е еднaкъв. Той ми каза: „Имаш твърде много очаквания и предполагам, че това е нормално. Но не всеки ден тук е еднaкъв.

NGS – гружество с идеална цел, подпомогна финансирането на тази статия.

ПО ЧАСОВНИКА
ОТ ГОРЕ ВЛЯВО

Короткий върви към фар, излязъл от употреба преди 10 години. Когато му свършвали дървата, той откъвал дървените панели на фара, за да стопли метеорологичната станция, където живеел и работел. Впоследствие заменили станцията с по-нова.

Това радио в старата станция предавало метеорологични данни като температура и валежи до станцията в най-близкия град Архангелск, на около 800 км от там. Короткий продължава да докладва за данните през три часа, денонощно.

Моделът на фар, който Короткий прави от кибритени клечки, сякаш хвърля сянка върху арктическия пейзаж върху стената на станцията. Малкият фар е поставен върху съветски справочник, озаглавен „Динамика на морския лед“.

Папагалът Кеша, новородишен подарък от фотографката Евгения Арбугаева, прави компания на Короткий, докато той обядва в старата станция. Кеша е наречен на птица от популярно съветско анимационно филмче.

ЕНУРМИНО | 66.954° N | 171.862° W

„КОГАТО БЯХМЕ ЗАОБИКОЛЕНИ ОТ МОРЖОВЕ,

хижата се тресеше – казва Арбугаева. – Ревът им беше много силен; трудно беше да се спи нощем. Температурата в хижата също се повиши драматично от топлината на телата на моржовете отвън. В тази огромна колония на тихоокеански моржове толкова много от тях се качиха на брега – около 100 000, – защото затоплящият се климат означава по-малко морски лед, върху който да си почиват.“

ПО ЧАСОВНИКА
ОТ ГОРЕ ВЛЯВО

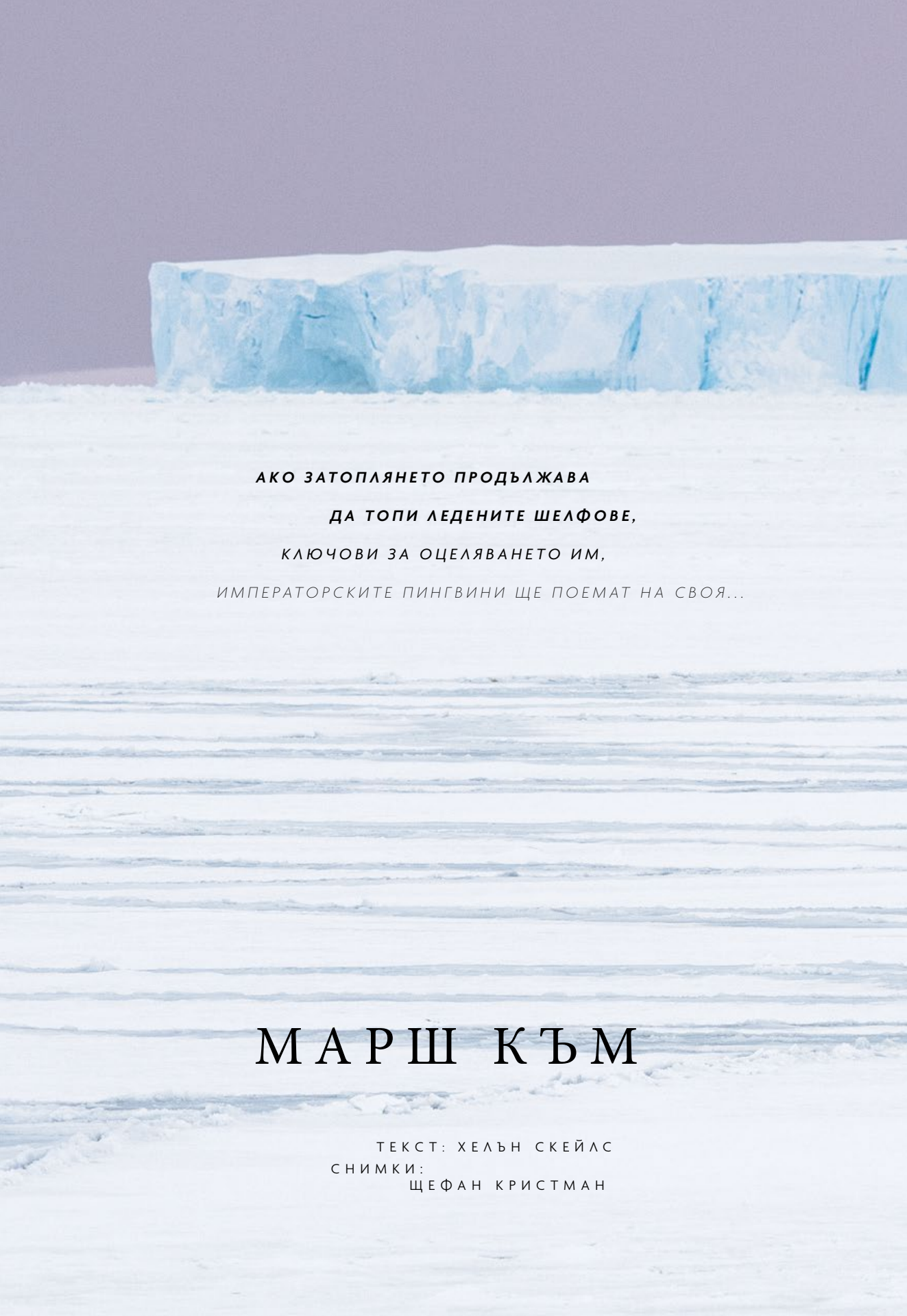
Aurora borealis, или северното сияние, хвърля цветната си магия над паметник на този изоставен градски площад в Диксон. Статуята е в чест на войниците, защитавали някога процъфтяващия град срещу германско нападение през Втората световна война.

Децата, които за последно са ходили на училище тук, сега са възрастни, но учебниците им все още са отворени, сякаш замръзнали във времето.

Културният център, някога оживяван от представления и празненства, отдавна е пуст. Съветският му архитектурен стил може да бъде открит и в други арктически градове, развити по време на усилията да се изгради инфраструктура около морския маршрут в Северно море.

Ръчно направена кукла е подпряна на заскрежената прозоречна рамка в изоставено училище в Диксон. В разцвет си през 80-те години на XX в. градът е бил символ на арктическите амбиции и дом за около 5000 души.

АКО ЗАТОПЛЯНЕТО ПРОДЪЛЖАВА
ДА ТОПИ ЛЕДЕНИТЕ ШЕЛФОВЕ,
КЛЮЧОВИ ЗА ОЦЕЛЯВАНЕТО ИМ,
ИМПЕРАТОРСКИТЕ ПИНГВИНИ ЩЕ ПОЕМАТ НА СВОЯ...

МАРШ КЪМ

ТЕКСТ: ХЕЛЪН СКЕЙЛС
СНИМКИ:
ЩЕФАН КРИСТМАН

ИЗЧЕЗВАНЕТО

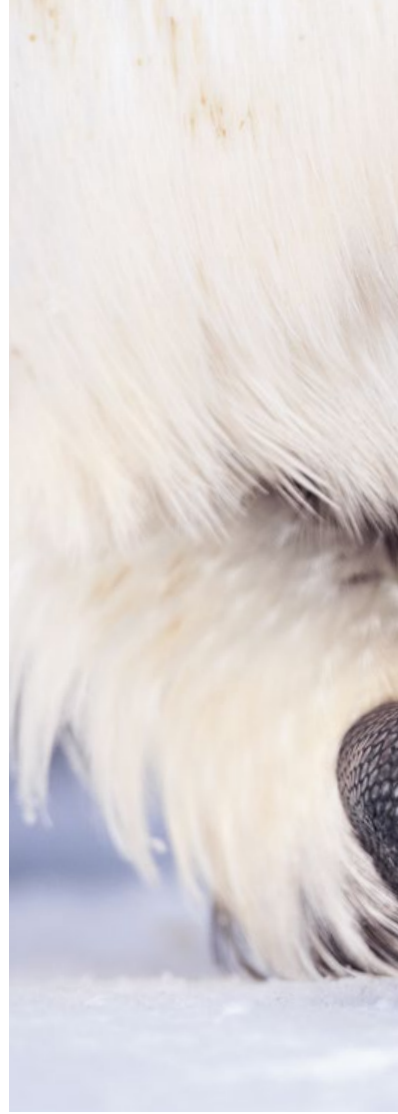
В ДАЛЕЧИНАТА СЕ ПОЯВЯВА ПЪРВО ЕДНА ЧЕРНА ТОЧКА. КЪМ НЕЯ СЕ ПРИСЪЕДИНЯВАТ ОЩЕ ТОЧКИ, ОБРАЗУВАЙКИ ВИЕЩИ СЕ ЛИНИИ ПРЕЗ НАСКОРО ПОБЕЛЕЛИЯ ЛЕДЕН ПЕЙЗАЖ.

„После, най-неочаквано, чувате първите звуци – казва фотографът Шефан Кристман. Едва тогава идва осъзнаването. – Охо! Птиците се завръщат.“

В антарктическият залив Атка в Земята на кралица Мод, на 4325 км югозападно от южния край на Африка, е крайт на март. Кристман е чакал повече от два месеца императорските пингвини – най-едриите от всички пингвини, с височина около метър и тегло до 41 кг – да се върнат от лов в морето.

Планът му е да остане за втори път през зимата с колонията от залива Атка с близо 10 000 пингвина. Преди пет години той прекарал зимата тук и сега се е върнал, за да довърши документирането на размножителния им цикъл. С температури, които падат под -45°C , и фучащи виелици, които намаляват видимостта до по-малко от метър, антарктическата зима не е за страхливци.

„Честно казано, след известно време се свиква“ – информира ме Кристман.

В края на юли малки нокти, око и туфа мокри пера се мяркат, докато пилецето започва да пробива черупката си – процес, който може да продължи часове. През цялото време бащата постоянно надзърта под пернатата си яйчна торбичка, за да наблюдава напредъка му.

Малки се боричкат,
докато стоят на
топло върху краката
на родителите си.
След като майките се
върнат на местата
за размножаване, те
споделят ангажимента
по отглеждането с
партньора си, за да
могат птиците да
се хранят на смени
с риба. Родителите,
които остават,
често се държат
заедно, позволявайки
на малките
да общуват.

елегантно ухажване, докато пингвините избират тазгодишния си партньор. Следва кратка и непохватна копулация.

След това пингвинската двойка остава заедно, отразявайки огледално движенията си. Близката им връзка ще помогне за оцеляването на малкото – единственото, което ще имат през този сезон.

До края на май се появяват първите яйца, по едно от женска. Снасянето си има своята физическа цена, затова гладната женска внимателно предава яйцето на партньора си и се подготвя да замине.

Зимата връхлита мъжките, които остават. При ветрове от 160 км/ч и екстремно намаляващи температури птиците се сгушват, за да споделят топлината на телата си. Подобно взаимодействие поддържа татковците и скъпоценните им яйца живи, както и телесните резерви на мъжките. В най-студените дни пингвините потъват в тишина, пестейки възможно най-много енергия. Всичко, което Кристман дочува, е призрачният звук на краката им, граскащи по леда.

През продължаващата 6 месеца зима Кристман и 11 други са единствените хора в тази част от Антарктида, сгушени в малка немска изследователска станция, кацнала на ледения шelf над залива Атка.

В края на юли свършва полярната нощ и скоро изгряващото слънце поздравява новите гласчета в колонията. Ако майките не се върнат навреме с храна за малките си, пиленцата получават първия си обяд от баща си – лепкаво мляко от хранопровода му. Но след като са оцелели през зимата, не всички мъжки са се справили успешно. Кристман вижда как един взема мъртво, замръзнало пиле и започва да го крепи на краката си. „Той взе пилето и тръгна към колонията, като се държеше все едно всичко е наред. Беше сърцераздирателно“ – казва Кристман.

Женските се завръщат точно когато изгладнелите им партньори се нуждаят най-много от тях. Майките виждат малките си за първи път и поемат грижите по изхранването им. Месеци наред родителите действат в екип, редувайки се да носят храна за растящите пингвинчета.

Около септември и двамата родители трябва да ходят на риболов заедно, за да заситят все по-гладните гърла, оставяйки малките заедно в детски ясли.

Малките се научават да се сгушват, но невинаги безпроблемно. Няколко се скупчват заедно, а после други се засилват и се блъскат в купчината.

Понякога единични родители остават да наблюдават яслите. Кристман забелязва възрастен с две малки. Въпреки че само едното принадлежи на грижливата птица, тя се навежда и нахранва и двете. Случайност? Може би не. Възрастните императори често извършват ритуала по вдигането на яйчната си торбичка, за да покажат на другите новороденото си.

До края на годината малките вече са високи почти колкото родителите си, но не са във от опасност. Преди стопяването на морския лед те трябва да сменят сивия си пух с водоустойчивата перушина на възрастни индивиди; иначе ще се удавят. Това се случило през 2016 г. в колонията Холи, когато буря разчупила леда преди октомври и малките били все още в ясления си период. Оттогава ледът не е достатъчно стабилен, за да издържи възрастните, което довело до почти пълен провал на размножаването. Тази колония – преди това втората по големина в Антарктика – сега е почти изоставена. Бурята съвпаднала с най-силното от 60 години явление Ел Ниньо – точно този вид екстремен метеорологичен модел, който се очаква да зачести. Започват преброявания на пингвините чрез сателитни снимки, за да се изчисли до каква степен птиците са били засегнати от последните промени, свързани със загубите на морски лед около Антарктида.

ОБРАТНО В ЗАЛИВА АТКА морският лед започва да се топи в края на декември, по-рано от очакваното, и Кристман вижда възрастни, които сменят оперението си, и малки, които с мъка се изкатерват на безопасно място на по-високия леден склон, използвайки купчина навят сняг като рампа.

Месец по-късно той наблюдава най-малките, вече напълно развити пилета да скачат от склона от височина 5 до 10 метра в морето.